

NN 27/2017, Pravilnik o utvrđivanju sastava sirovog mlijeka
MINISTARSTVO POLJOPRIVREDE

613

Na temelju članka 8. stavka 2. Zakona o poljoprivredi (»Narodne novine«, broj 30/15),
ministar poljoprivrede donosi

PRAVILNIK
O UTVRĐIVANJU SASTAVA SIROVOG MLIJEKA

Članak 1.

(1) Ovim Pravilnikom utvrđuju se sastav, fizikalno kemijska svojstva te razredi sirovog mlijeka koje se koristi u proizvodnji konzumnog mlijeka i mliječnih proizvoda.

(2) Utvrđivanje sastava sirovog mlijeka provodi se i radi dostavljanja obavijesti u skladu s člankom 2. stavkom 3. točkama a. i b. Uredbe Komisije (EU) broj 479/2010 od 1. lipnja 2010. o utvrđivanju pravila za provedbu Uredbe Vijeća (EZ) br. 1234/2007 u pogledu obavješćivanja Komisije od strane država članica u sektoru mlijeka i mliječnih proizvoda (SL L 135, 2. 6. 2010).

(3) Odredbe ovoga Pravilnika odnose se na sirovo mlijeko koje potječe od domaćih životinja vrsta goveda, ovce i koze.

Članak 2.

(1) Za potrebe ovoga Pravilnika koriste se sljedeće definicije pojmova:

1) *sirovo mlijeko* ima jednako značenje kao definicija korištena u Prilogu I. točki 4., podtočki 4.1. Uredbe (EZ) br. 853/2004 Europskog parlamenta i Vijeća od 29. travnja 2004. o utvrđivanju određenih higijenskih pravila za hranu životinjskog podrijetla (SL L 139, 30. 4. 2004.)

2) *prvi otkupljivač* ima jednako značenje kao definicija korištena u članku 151. Uredbe (EU) br. 1308/2013 Europskog parlamenta i Vijeća od 17. prosinca 2013. o uspostavljanju zajedničke organizacije tržišta poljoprivrednih proizvoda i stavljanju izvan snage uredbi Vijeća (EEZ) br. 922/72, (EEZ) br. 234/79, (EZ) br. 1037/2001 i (EZ) br. 1234/2007 (SL L 347, 20. 12. 2013.)

3) *isporuka mlijeka* znači svaku isporuku sirovog mlijeka, koja ne uključuje druge mliječne proizvode, od proizvođača prvom otkupljivaču, bez obzira obavlja li prijevoz sirovog mlijeka proizvođač, otkupljivač ili treća strana

4) *proizvođač* jest poljoprivrednik koji obavlja djelatnost proizvodnje sirovog mlijeka

5) *geometrijski prosjek za ukupni broj mikroorganizama* jest geometrijski prosjek tijekom dvomjesečnog razdoblja, s najmanje dva uzorka mjesečno

6) *geometrijski prosjek za ukupni broj somatskih stanica* jest geometrijski prosjek tijekom tromjesečnog razdoblja, s najmanje jednim uzorkom mjesečno

7) *viša sila* jest nenadani događaj na koji se nije moglo utjecati i koji nije bilo moguće predvidjeti, a zbog kojeg se nije moglo izvršiti ispitivanje iz članka 6. stavka 1. ovoga Pravilnika

8) *rezidua* jest ostatak tvari s farmakološkim djelovanjem, ostatak njihovih metabolita i drugih tvari koje mogu zaostati u životinjskim tkivima, organima i/ili proizvodima i kao takve mogu biti škodljive za zdravlje ljudi

9) *inhibitorne tvari* su antimikrobni lijekovi, detergentsi i dezinficijensi.

(2) Ostali pojmovi korišteni u ovome Pravilniku imaju jednako značenje kao i pojmovi koji se koriste u Zakonu o poljoprivredi (»Narodne novine«, broj 30/15).

Članak 3.

(1) Sirovo mlijeko mora udovoljavati uvjetima navedenima u Prilogu I. koji je sastavni dio ovoga Pravilnika.

(2) Sirovo mlijeko se odmah po mužnji mora hladiti na odgovarajuću propisanu temperaturu (≤ 8 °C kod svakodnevne otpreme mlijeka, ili ≤ 6 °C ako nije svakodnevna otprema), osim ako se prerađuje u roku od dva sata od mužnje ili je za proizvodnju određenih mliječnih proizvoda potrebna viša temperatura.

Članak 4.

Za preračun količine sirovog mlijeka iz litara u kilograme koriste se sljedeći koeficijenti:

- 1,030 za sirovo kravlje mlijeko
- 1,030 za sirovo kozje mlijeko i
- 1,036 za sirovo ovčje mlijeko.

Članak 5.

(1) Sirovo mlijeko se ispituje radi utvrđivanja sadržaja mliječne masti, bjelančevina, suhe tvari bez masti i utvrđivanja točke ledišta.

(2) Sirovo mlijeko se ispituje i radi utvrđivanja ukupnog broja somatskih stanica i ukupnog broja mikroorganizama.

(3) Kako bi se utvrdila prisutnost inhibitornih tvari sirovo mlijeko se ispituje sukladno posebnom propisu o pregledu sirovog mlijeka namijenjenog javnoj potrošnji.

(4) Ispitivanje sastava sirovog mlijeka proizvođača provodi se na temelju uzoraka uzetih od strane za to osposobljene osobe.

(5) Ispitivanje sastava sirovog mlijeka i prisutnosti inhibitornih tvari u sirovom mlijeku prema stavcima 1., 2. i 3. ovoga članka provodi se od strane Hrvatske poljoprivredne agencije u Središnjem laboratoriju za kontrolu kvalitete mlijeka u Križevcima (u daljnjem tekstu: HPA) akreditiranom sukladno HRN EN ISO 17025.

Članak 6.

(1) Ispitivanje:

- sadržaja mliječne masti obavlja se na minimalno dva uzorka mjesečno,
- sadržaja bjelančevina obavlja se na minimalno dva uzorka mjesečno,
- sadržaja suhe tvari obavlja se na minimalno dva uzorka mjesečno,
- broja mikroorganizama obavlja se na minimalno dva uzorka mjesečno,
- broja somatskih stanica obavlja se na minimalno jednom uzorku mjesečno,
- prisutnosti inhibitornih tvari obavlja se na minimalno jednom uzorku mjesečno,
- radi utvrđivanja točke ledišta obavlja se na minimalno jednom uzorku mjesečno.

(2) Učestalost i vrijeme uzimanja uzoraka sirovog mlijeka za potrebe ispitivanja iz stavka 1. ovoga članka organizira i prati HPA.

(3) Prvi otkupljivač ili proizvođač mogu zatražiti veći broj ispitivanja u odnosu na one navedene u stavku 1. ovoga članka, ako je o tome prethodno poslana obavijest prema HPA prije početka isporuke sirovog mlijeka.

Članak 7.

(1) Uzimanje uzoraka sirovog mlijeka i postupak s njima mora biti u suglasju s hrvatskom normom HRN EN ISO 707 »Mlijeko i mliječni proizvodi – Poduka za uzorkovanje«.

(2) Uzorci sirovog mlijeka za ispitivanje nakon uzimanja ni na koji način ne smiju biti promijenjeni te ne smiju biti dodijeljeni drugom proizvođaču ili zamijenjeni sa uzorkom sirovog mlijeka drugog proizvođača.

(3) Proizvođač koji ima više izdvojenih lokacija u kojima proizvodi mlijeko, a svaka lokacija čini zasebnu cjelinu uključujući i zasebni prostor za skladištenje sirovog mlijeka, mora zatražiti da se uzimanje i ispitivanje uzoraka sirovog mlijeka za svaku takvu lokaciju vrši zasebno.

Članak 8.

(1) Uzimanje uzoraka sirovog mlijeka svakog proizvođača za potrebe ispitivanja vrši se ručno.

(2) Uzimanje uzoraka sirovog mlijeka vrši se za svakog proizvođača zasebno.

(3) Kod uzimanja uzorka sirovog mlijeka obavezno je poštivanje načela reprezentativnosti za skupni uzorak sirovog mlijeka proizvođača.

(4) Ručno uzimanje uzorka sirovog mlijeka za ispitivanje vrši se prikladnom grabilicom koja mora biti čista i suha prije svakog ponovnog uzimanja uzorka sirovog mlijeka.

(5) Uzorci sirovog mlijeka nakon uzimanja do trenutka ispitivanja u HPA moraju biti čuvani i transportirani u uvjetima koji ne prelaze 8 °C i koji ni na koji način ne utječu na mogućnost pouzdanog utvrđivanja njegova sastava temeljem članka 5. ovoga Pravilnika.

Članak 9.

(1) Za potrebe ovoga Pravilnika ispravno uzetim uzorcima sirovog mlijeka smatraju se uzorci kod kojih je utvrđeno da sadrže:

a) za kravlje mlijeko

a. najmanje 3%, a najviše 5,5% mliječne masti,

b. najmanje 2,5%, a najviše 4% bjelančevina;

b) za ovčje mlijeko

a. najmanje 3%, a najviše 12% mliječne masti,

b. najmanje 3,8%, a najviše 8% bjelančevina;

c) za kozje mlijeko

a. najmanje 2,5%, a najviše 5% mliječne masti,

b. najmanje 2,5%, a najviše 4,5% bjelančevina.

(2) Ne uzima se uzorak sirovog mlijeka koje ne zadovoljava vrijednosti navedene u Prilogu I. točki 4. ovoga Pravilnika.

Članak 10.

(1) Osobe koje uzimaju i pripremaju uzorke sirovog mlijeka kao i prateću dokumentaciju moraju biti za to osposobljene o čemu posjeduju odgovarajući dokaz izdan od strane HPA.

(2) Osposobljavanje osoba iz stavka 1. ovoga članka provodi HPA.

(3) Iznimno osposobljavanje osoba iz stavka 1. može provesti i prvi otkupljivač, ako je o tome poslao obavijest i dostavio dokaz o osposobljavanju u HPA.

(4) HPA vodi evidenciju o osposobljenim osobama za uzimanje uzoraka sirovog mlijeka, prati njihov rad te organizira edukacije o pravilnom uzimanju i pripremi uzorka sirovog mlijeka te prateće dokumentacije.

(5) Ako se uzorci sirovog mlijeka uzimaju zasebno u svrhu utvrđivanja prisutnosti inhibitornih tvari, uzimanje uzoraka je moguće i od strane za to ovlaštene osobe prvog otkupljivača.

Članak 11.

(1) Ako HPA utvrdi da osposobljena osoba učestalo uzima neispravne uzorke sirovog mlijeka ili neispravno popunjava prateću dokumentaciju dužna je o tome obavijestiti prvog otkupljivača.

(2) U dostavi obavijesti iz stavka 1. ovoga članka HPA prvom otkupljivaču dostavlja i izvješće o utvrđenim nepravilnostima.

(3) Nakon dostave obavijesti iz stavka 1. ovoga članka prvi otkupljivač je dužan provesti dodatnu edukaciju i pojačano pratiti rad osposobljene osobe za koju mu je dostavljena obavijest.

Članak 12.

(1) Ako se utvrdi da osposobljena osoba i dalje u roku od dva mjeseca uzastopno nakon dodatne edukacije iz članka 11. stavka 3. ovoga Pravilnika nastavi sa neispravnim uzimanjem uzoraka sirovog mlijeka ili neispravnim popunjavanjem prateće dokumentacije, HPA je dužna o tome obavijestiti prvog otkupljivača.

(2) Nakon zaprimanja obavijesti iz stavka 1. ovoga članka uzimanje uzoraka mlijeka i popunjavanje prateće dokumentacije dužan je osigurati prvi otkupljivač sve dok se ne utvrdi da je prethodno osposobljena osoba uspješno završila ponovno osposobljavanje o ispravnom uzimanju uzoraka sirovog mlijeka za ispitivanje i popunjavanje prateće dokumentacije ili uzimanje uzoraka mlijeka vrši nova za to osposobljena osoba.

(3) Provedbu dodatne edukacije osposobljenih osoba prvi otkupljivač dogovara s HPA.

Članak 13.

(1) Prvi otkupljivač prije početka otkupa sirovog mlijeka obavještava HPA o svim proizvođačima s kojima ima sklopljen pisani ugovor o uvjetima isporuke sirovog mlijeka kao i svim promjenama proizvođača s kojima ima sklopljen pisani ugovor o uvjetima isporuke sirovog mlijeka.

(2) HPA je dužan osigurati potreban broj bar kodova i bočica za uzorkovanje sukladno članku 6. ovoga Pravilnika za svakog proizvođača za kojeg mu je dostavljena obavijest iz stavka 1. ovoga članka.

Članak 14.

(1) HPA zaprima uzorke sirovog mlijeka i ispituje njihov sastav te vodi evidenciju o datumu i načinu uzimanja uzoraka, konzerviranja, metodi i datumu ispitivanja te o dobivenim rezultatima.

(2) Od trenutka uzimanja uzorka do trenutka dostave uzorka u HPA ne smije proći više od tri dana.

(3) Nakon provedenog ispitivanja HPA je dužna neposredno, a najkasnije u roku od 24 sata elektroničkim putem ili na drugi prikladan način obavijestiti proizvođača i svakog prvog otkupljivača s kojim proizvođač ima sklopljen ugovor o rezultatima ispitivanja sirovog mlijeka.

Članak 15.

(1) Ako proizvođač ili prvi otkupljivač s kojim proizvođač ima sklopljen pisani ugovor o uvjetima isporuke sirovog mlijeka izraze sumnju u rezultate ispitivanja, imaju pravo podnijeti pisani prigovor HPA u kojem su dužni obrazložiti razloge podnesenog prigovora.

(2) HPA je dužna nakon zaprimljenog pisanog prigovora organizirati i izvršiti ponovno uzimanje i ispitivanje uzoraka sirovog mlijeka.

(3) Ponovno uzimanje uzoraka sirovog mlijeka iz stavka 2. ovoga članka obavlja se uz nazočnost proizvođača i prvog otkupljivača ili osoba koje za to ovlaste proizvođač i prvi otkupljivač.

Članak 16.

(1) Nakon provedenog ispitivanja iz članka 5. ovoga Pravilnika pojedinačni i prosječni rezultati sadržaja mliječne masti i bjelančevina utvrđuju se u gramima svakog sastojka u 100 grama mlijeka, a prikazuju se kao postotne vrijednosti težinskih udjela sadržaja masti i bjelančevina na razini točnosti od dva decimalna mjesta.

(2) Iz pojedinačnih rezultata dobivenih ispitivanjima izračunava se za svaki mjesec, koristeći aritmetičku sredinu, prosječni težinski udio mliječne masti i bjelančevina u sirovom mlijeku.

(3) Ako zbog više sile ili ako uzorak sirovog mlijeka ne udovoljava vrijednostima iz članka 9. ovisno o vrsti životinje kojoj sirovo mlijeko pripada, prosječni težinski udio mliječne masti i bjelančevina u sirovom mlijeku nije moguće izračunati sukladno stavku 2. ovoga članka u izračunu će se koristiti pojedinačni rezultati zadnja dva uzorka koji udovoljavaju članku 9. ovoga Pravilnika i koji nisu stariji od šest mjeseci.

(4) Izračun prosječnog težinskog udjela mliječne masti i bjelančevina iz stavka 2. ovoga članka obavlja HPA.

Članak 17.

(1) Prema broju mikroorganizama i broju somatskih stanica mlijeko se razvrstava u razrede sukladno Prilogu II. koji je sastavni dio ovoga Pravilnika.

(2) Razvrstavanje prema broju mikroorganizama vrši se iz rezultata pojedinačnih uzoraka sirovog mlijeka koristeći geometrijski prosjek za ukupni broj mikroorganizama izračunat temeljem provedenih analiza tijekom zadnja dva mjeseca.

(3) Razvrstavanje prema broju somatskih stanica vrši se iz rezultata pojedinačnih uzoraka sirovog mlijeka koristeći geometrijski prosjek izračunat temeljem provedenih analiza tijekom zadnja tri mjeseca.

(4) Izračun geometrijskog prosjeka iz stavaka 2. i 3. ovoga članka obavlja HPA.

Članak 18.

(1) Ako se zbog više sile nije moglo izvršiti ispitivanje iz članka 6. stavka 1. ovoga Pravilnika ili ako uzorak sirovog mlijeka ne udovoljava vrijednostima iz članka 9. ovisno o vrsti životinje kojoj sirovo mlijeko pripada, geometrijski prosjek za ukupni broj mikroorganizama ili geometrijski prosjek za ukupni broj somatskih stanica nije moguće izračunati sukladno članku 17. stavcima 2. i 3. ovoga Pravilnika, u izračunu će se koristiti pojedinačni rezultati ispitivanja zadnja dva uzorka koji udovoljavaju članku 9. ovoga Pravilnika i koji nisu stariji od šest mjeseci.

(2) Iznimno za novog proizvođača kojem nije moguće izvršiti izračun geometrijskog prosjeka sukladno članku 17. stavcima 2. i 3. ovoga Pravilnika sirovo mlijeko se razvrstava u prvi razred do trenutka kada će se steći uvjeti za razvrstavanje sukladno stavku 1. članka 17. ovoga Pravilnika.

(3) Odredba iz stavka 2. ovoga članka primjenjuju se i za proizvođače kod kojih je zabilježen prekid isporuke sirovog mlijeka duži od šest mjeseci te za proizvođače koji su ponovo

započeli sa isporukom sirovog mlijeka nakon prethodno uvedene obustave o otkupu sukladno posebnom propisu.

Članak 19.

(1) Provjeru rada HPA obavlja Agronomski fakultet Sveučilišta u Zagrebu, Zavod za mljekarstvo, Referentni laboratorij za mlijeko i mliječne proizvode (u daljnjem tekstu: RL), prema metodama akreditiranim sukladno HRN EN ISO 17025 i sukladno rasporedu predviđenom u godišnjem programu.

(2) Provjeru rada HPA, provodi RL kroz sljedeće aktivnosti:

- osigurava uzorke za umjeravanje analitičkih instrumenata i provodi analize za konverziju rezultata pojedinih analitičkih instrumenata
- provodi postupak ispitivanja sposobnosti mjerenja primjenom referentnih metoda za provjeru točnosti ispitivanja.

(3) Iznimno od odredbi stavaka 1. i 2. ovoga članka provjeru rada HPA u dijelu ispitivanja uzoraka sirovog mlijeka prema članku 5. stavku 3. ovoga Pravilnika obavlja referentni laboratorij ovlašten sukladno posebnom propisu.

Članak 20.

(1) Stupanjem na snagu ovoga Pravilnika prestaje važiti Pravilnik o kakvoći svježeg sirovog mlijeka (»Narodne novine«, br. 102/00, 111/00 i 74/08).

(2) Postupci pokrenuti po odredbama Pravilnika o kakvoći svježeg sirovog mlijeka (»Narodne novine«, br. 102/00, 111/00 i 74/08) dovršit će se po odredbama toga Pravilnika.

Članak 21.

Ovaj Pravilnik objavit će se u »Narodnim novinama«, a stupa na snagu 1. travnja 2017. godine osim odredbi članka 6. stavka 1. podstavka 7. i članka 8. stavka 5. ovoga Pravilnika koje stupaju na snagu dana 1. travnja 2018. godine.

Klasa: 011-01/16-01/28

Urbroj: 525-07/0725-17-10

Zagreb, 17. ožujka 2017.

Ministar poljoprivrede
Tomislav Tolušić, dipl. iur., v. r.

PRILOG I.

UVJETI KOJIMA MORA UDOVOLJAVATI SIROVO MLJEKO

1) Sirovo mlijeko ne smije imati točku ledišta:

- za kravlje mlijeko višu od -0,517 °C
- za ovčje mlijeko višu od -0,560 °C
- za kozje mlijeko višu od -0,540 °C

2) Sirovo mlijeko ne smije imati gustoću:

- za kravlje mlijeko nižu od 1,028 g/cm³ na temperaturi od 20 °C
- za ovčje mlijeko nižu od 1,034 g/cm³ na temperaturi od 20 °C
- za kozje mlijeko nižu od 1,024 g/cm³ na temperaturi od 20 °C

3) Sirovo mlijeko ne smije imati suhu tvar bez masti:

- za kravlje mlijeko nižu od 8,5%

– za ovčje mlijeko nižu od 9,5%

– za kozje mlijeko nižu od 7,5%

4) Sirovo mlijeko mora zadovoljavati da:

– za kravlje mlijeko ima kiselinski stupanj od 6,0 do 6,8 °SH, a pH vrijednost od 6,5 do 6,7 i da ima negativnu reakciju na alkoholnu probu sa 72% etilnim alkoholom

– za ovčje mlijeko ima kiselinski stupanj od 8,0 do 12,0 °SH, a pH vrijednost od 6,5 do 6,8

– za kozje mlijeko ima kiselinski stupanj od 6,5 do 8,0 °SH, a pH vrijednost od 6,4 do 6,7.

5) Sirovo mlijeko mora potjecati od životinja u laktaciji kod kojih je od poroda prošlo minimalno osam dana ili je do poroda najmanje trideset dana.

6) Sirovo mlijeko mora imati svojstven izgled, boju i miris zavisno od vrste životinje od koje potječe.

7) Sirovo mlijeko ne smije sadržavati rezidue ili druge kontaminante u količinama većim od najvećih dopuštenih, ostatke nedopuštenih tvari, detergente i druge tvari koje mogu imati štetan učinak za zdravlje ljudi ili koje mijenjaju organoleptička svojstva mlijeka.

PRILOG II.

RAZVRSTAVANJE U RAZREDE SUKLADNO ČLANKU 17.

Vrsta mlijeka	Razred	Geometrijski prosjek	
		Mikroorganizmi (u 1 mL)	Somatske stanice (u 1 mL)
Mlijeko	I	≤ 100.000	≤ 400.000
	II	> 100.000	> 400.000
Ovčje i kozje mlijeko	I	$\leq 1.500.000$	
	II	$> 1.500.000$	